

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

An alij à Pontifice, vel Episcopo possint aliquid in impedimentis
matrimonij? Cap. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

possit aliquando præsumi, ratam, & firmam haberi ab eodem Pontifice dixi a libro primo in Decal.

CAPUT V.

An Alii à Summo Pontifice, vel Episcopo possint aliquid in impedimentis Matrimonii?

Potest dubitari Primò, de Vicario Episcopi. Secundò, de Capitulo Sede Vacante. Tertiò, de Regularibus per privilegia. Quartò, de Commissario Bullæ Cruciatæ.

Vicarius Episcopi.

2. Quoniam hæc potestas dispensandi in prædictis necessitatibus est ordinaria Episcopo, ideo ea delegabilis est. Quare specialem concessionem ejusmodi potestatis suo Vicario, seu alteri b poterit Episcopus communicare.

b Sanchez. l. 1. matr. d. 40. n. 12.
j. Verùm adverte, hanc potestatem Vicarium non habere ex vi Vicariatus, sed debere specialiter ipsi ab Episcopo concedi, ut notat Sanchez, & alii que.

Capitulum Sede Vacante, ejusque Vicarius.

4. Sanè poterit Capitulum, quia, Sede Vacante, succedit in tota Jurisdictione Episcopi; Vicarius autem ipsius poterit quidem, sed ex speciali concessione; non verò ex vi Vicariatus juxta dicta num. præcedenti.

Regulares.

5. Nullum circa hoc Religiosi Privilegium habent, nisi aliqui ex illis possint dispensare cum Infidelibus existentibus in Remotissimis Regionibus. Et quidem (ut constat) in impedimentis solum Jure Ecclesiastico inductis. De qua, re vide Sanchez. e.

An vero possint dispensare in petitione debiti, si superveniat legitimis conjugibus Affinitas ex copula illicita dicam mox cap. 6. numero 4.

Commissarius Bullæ Cruciatæ.

6. Potestas, quæ Commissario huic conceditur super hac re, illa una est, quæ cum quibusdam conditionibus possit is dispensare in impedimento Affinitatis, contracto ex copula fornicaria. Id, ut explicetur, habe præ oculis ipsa verba Bullæ, fin quibus ea potestas Commissario conceditur.

Item (ait Summus Pontifex) Reverendo Episcopo, qui Commissarius deputatur, datur facultas dispensandi in foro Conscientiæ dumtaxat, nullis datus literis, seu per Confessorem laicis, cum his, qui primo, & secundo Affinitatis, ex fornicatione contractæ, gradibus conjuncti, Matrimonium contraxere, dummodo post Concil. Trident. illius formam servaverint, ac impedimenta hujusmodi occulta sine penitus, & alter contrahentium, tempore contracti Matrimonii impedimenti ignarus existerit, & quod de nullitate prioris consensus prius certificati, tacitaque (si videbitur ad evitanda scandala) causa nullitatis Matrimonium inter se, eitam secrete, de novo contrahere possint, prolemque susceptam, & suscipiendam exinde legitimam decernendo. Hactenus Bulla. Discurre nunc per singulas clausulas.

Qui Commissarius deputatur.

7. Ne ignores, Commissarium hunc, cui Pontifex prædictam potestatem concedit, residere in Hispania, qui tamen substituit alios in singulis Provinciis, quibus eam potestatem subdelegat. Ille vocatur Commissarius Generalis, hi Commissarii Provinciales.

8. Inquiri jam primò, quo jure Generalis hanc Potestatem Provincialibus Commissariis concedit?

Respondeo, quia hæc Potestas Generali Commissario est concessa & omnibus successoribus, ideo ordinaria est, atque adeò delegabilis. Adde, id peculiariter concedi à Pontifice Commissario Generali, ut num. seq. jam jam explicabo.

9. Inquiri secundò. An Commissarius Provincialis, qualis est noster Archiepiscopus Panormitanus pro tota Sicilia, possit hæc eandem potestatem dispensandi in

T t 2 dicto

f Ap. Lud. à Cru. in Exposit. Bullæ Cruciatæ in initio operis.

dicto impedimento subdelegare alteri tertio, seu Commissariis specialibus, quos ipse Commissarius Provincialis solet in singulis Civitatibus constituere, quousque vocemus distinctionis gratia Commissarios particulares?

10. Respondeo. Ex vi prædictæ Bullæ mihi videtur, non posse, quia, quamvis Commissarius Generalis possit suam potestatem simplissimè concedere Commissariis Provincialibus; sic enim habent verba ejusdem Bullæ:

Item, ut (Commissarius Generalis) Deputare possit Commissarium in singulis Provinciis per locorum Ordinarios, quorum conscientia onerantur, prævia maturâ deliberatione, approbandos cum simili, vel limitata potestate.

11. Tamen nihil Pontifex concedit, ut ii Provinciales possint deinde alteri tertio eam potestatem communicare. Confirmatur Primò, quia, quamvis Delegatus Principis, etiam ad universitatem causarum, possit alium subdelegare; nihilominus hic alius non potest tertium delegare, ut rectè probant Sanchez, & alique & ego mox numero 14. latius dicam. Confirmatur Secundò, quia prædicti Commissarii particulares, & tertius quicumque non deputari solent, nisi ab ipso Commissario Provinciali, & non per locorum Ordinarium, ut requiritur à Summo Pontifice ad concedendam potestatem illam, &c.

12. Dixi autem (Ex vi prædictæ Bullæ) nam, si ad sit aliqua peculiaris dispositio magis ampla, non erit mirum, si extendatur potestas; Sanè nostro Archiepiscopo Panormitano Commissarius Generalis hanc potestatem subdelegandi in hunc modum concedit b

b In lit. Deputatio
Commissarii
huius Regni,
quæ servatur
apud di-
am Archiepiscopi.

Quoniam in Regno Sicilia sunt Dioceses distinctæ, nec Archiepiscopus potest per se ipsum in omnibus providere, ideo concedimus, ut ipse valeat per singulas Dioceses nominare, seu eligere Commissarios particulares in Diocesi- bus, vel locis, ubi ipse necessarium iudicabit, quibus nos concedimus facultatem exercendi munus Commissarii in iis locis, pro quibus fuerint designati, dummodo servent Bullam Pontificis, instructionemque, &c. Hæc ille. Vides autem, quæ ratione in hac dispositione non

ipse Archiepiscopus subdelegat, sed solum nominat, seu eligit personas, quibus Commissarius ipse Generalis potestatem concedit, quæ est doctrina, valde communis apud Doctores, & in aliis materiis.

Vides item, hos debere esse approbatos ab Ordinario; id enim vult Bulla Pontificis, cuius verba attulimus num. 10.

15. Sed remanet illa difficultas. An Archiepiscopus possit pari modo eligere aliquem, v. gr. Theologum, non ad totum dictum munus Commissarii, sed solum ad valendum dispensare in una aliqua causa (v. g. in impedimento Matrimonii ex copula illicita, altero nesciente, &c.)

Respondeo. Aliquis difficulter id concedet, quia finis Commissarii Generalis, & verba prædicta ejusmodi concessionis, solum volunt, ut singulæ Dioceses, vel loca habeant suos Commissarios ad omnes causas, non vero separatim ad unam, vel alteram; quæ separatio non videtur posse fieri ab hoc Archiepiscopo, cum eam in mandatis non habeat. Constituat ergo Theologum illum, (sed semper cum dicta Approbatione Ordinarii) Absolutè Commissarium, & sic tuto procedet.

Aliquis autem concedet cum Approbatione prædicta, quia cui conceditur totum, videtur concedi pars. Hæreo, cui nam ex his sententiis hæere debeam: Tu tua sapientia ad alterutram me, Lector, impelle. An vero ex dictis, & ex doctrina Sanchez, aliorumque colligi valeat, posse etiam validè sic dispensare Archiepiscopum.

Ex nunc ego dispenso illud v. gr. impedimentum ex copula illicita modo supra dicto exortum, dispenso, inquam, pro illa, vel illis personis, pro quibus talis Theologus iudicaverit esse dispensandum. Tu, idem Lector, dijudica.

14. Dices. Possumusne affirmare, Delegatum, atque ad eò Commissarium Generalem Cruciatæ posse subdelegare aliquem, vel aliquos, quibus dat potestatem subdelegandi, saltem ex eo capite, quod sit Delegatus Principis, & ad universitatem causarum, tunc enim jam Archiepiscopus noster posset subdelegare Theologum illum, &c.

Respondeo Primò, esto possit: unde habes, quod de facto sic subdelegaverit? Ego sanè

c Sanch. Merula. Pen. citant.

d Sanch. lib. 3. no. 17. d. 7. num. 11. Merula. 3. d. 7. no. 10. Pont. lib. 6. c. 4. no. 10. d. 11. c. 1. §. 1. §. 2. fin.

sanè contrarium habeo, nam Commissarius Generalis modo nu. 12. pronuntiavit, à se subdelegari nominatos à Commissariis Provincialibus; ergo videtur excludere ipsos Provinciales Commissarios ab ejusmodi potestate subdelegandi.

Respondeo Secundò, me ideo dixisse (esto possit) quia id communiter reprobatur. Audi Merollam à quæstione hanc discrete resolvantem. *Vtrum (ait) Delegatus Principis possit delegare cum potestate subdelegandi causam sibi commissam: Et responder. Iason b dicit, forsan posse, sicuti potest Ordinarius. Ratio esse potest, quia Delegatus Principis est major Ordinarius, quoad causam sibi delegatam, sed est valde probabile Ordinarium posse delegare cum potestate subdelegandi, ergo multo magis id poterit Delegatus Principis. Verùm hæc sententia communiter reprobatur. Quia Delegatus non habet facultatem ultra sibi concessam, cum ergo Delegato Principis solum reperitur in iure concessum, posse subdelegare, & nullibi concedatur, quod possit dare potestatem subdelegandi, id non poterit. Et idem dicendum est à fortiori de Delegato ad universitatem causarum, propter eandem rationem. Ita tenet Glossa, Felinus. Panormis. Alexander. Berrach. Maranta, Mandosius, quos citat, sequiturque Sanchez. c. Dispar autem est ratio de 3. matr. d. Ordinatio. & Delegato. Nam Delegatus non habet facultatem ultra sibi concessam, Ordinarius vero habet facultatem. & Iurisdictionem universalem, eamque proprio nomine exercet. Hactenus Merolla.*

Respondeo Tertio. Si Commissarius Generalis putasset, se posse hanc potestatem subdelegandi communicare Commissariis Provincialibus, sanè illam ipsis directè communicasset, & non esset usus modo illo dicto num. 12.

Atque hæc nimis fortasse pluribus, sed fuit rejicienda sententia cuiusdam Theologi, cui hæc mea difficilis visa est.

Dispensandi.

15. Hinc inquiri. An Commissarius possit dispensare in dicto impedimento sine ulla compositione elemosynæ in favorem Cruciatæ?

Respondeo. In aliis casibus, in quibus Commissarius dispensare potest, dicitur in Bulla, ut his habeat potestatem dispensandi, &

componendi: unde videtur etiam in hoc, de quo agimus, idem esse dicendum. Verùm mihi non est omnino certum, illud (componendi) cadere super casum nostrum. Nam primò, in Bulla dicitur. *Datur potestas Commissario dispensandi, & componendi in commutatione legatorum, & datur potestas dispensandi, & componendi in irregularitate contracta, &c.* Deinde verò dicitur. *Item dispensandi in Affinitate orta ex copula &c.* Vides in prioribus casibus poni illud (componendi) non vero in nostro? Nihilominus puto, non esse recedendum à praxi, quam video hic adesse, dandamque esse elemosynam, juxta qualitatem personæ, & delicti. Quæ praxis maxime innititur in eo, quod omnes concessionem hujus Bullæ tendunt in subsidium temporale Cruciatæ. Sane D. Franciscus Salerno Commissarius Sede vacante non multis ab hinc annis hanc dispensationem concessit cuidam pauperi cum onere elargiendi Julios circiter quinque, hoc est tateos Siculos sex, in subsidium Cruciatæ, & potuisset minus, si dispensandus pauperior fuisset.

Idem propter easdem rationes puto, dicendum de dispensatione ad petendum debitum conjugale in casu, quem paulò d post d *Infra e. dicemus.* 6. nu. 3.

In foro Conscientiæ dumtaxat.

16. Non ergo hæc dispensatio à Commissario expedienda est publicè. Hinc praxis est, ut petatur dispensatio pro quodam determinato Matrimonio invalido ex dicta Affinitate copulæ illicitæ, non nominatis personis, explicato tamen distinctè gradu primò, (vide mox cap. 9. §. 7. num. 2.) vel secundò rectæ lineæ, vel transversalis (nam ultra non extendi hoc impedimentum ex copulæ fornicariæ, dictum est supra satis) quibus, vel dispensatoretenus Commissarius, facta compositione, de qua modo dictum est, vel dando literas, in quibus nullus nominatur ex dispensatis: quæ tamen literæ statim erunt lacerandæ, ut dicitur in Bulla.

Dummodo, &c.

17. Hic ponuntur Conditiones quinque, sub quibus solis, potest Commissarius prædictam dispensationem concedere: iis autem politis,

positis, potest, etiam si facilis esset aditus ad Pontificem, quia hæc restrictio non ponitur in Bulla.

18. Prima conditio est, ut Matrimonium reperitur contractum juxta formam Concilii Tridentini, id est coram Parocho, & Testibus, & insuper cum debitis Denunciationibus, nam sine illis non dicitur servata forma Tridentini. Quod si Episcopus, unam, vel omnes has Denunciationes dispensavit, jam servata fuit Tridentini forma, ut latè habes apud Bardi, *a* qui notat, si una tantum omitatur, quamvis cum culpa, Matrimonium adhuc dici contractum sub debita forma, quia levis est ommissio, quando tamen Parochus est certus non apparere pro illo Matrimonio ul- lum impedimentum.

a Rard. in Bulla Cruc. p. 3. tract. 3. c. 3. sec. 1. nu. 2.

19. Secunda, ut idem Matrimonium fuerit contractum bona fide, saltem ex parte unius ex conjugibus, qui ignoraverit intercessisse ejusmodi impedimentum Affinitatis ex copula illicita. Quando ergo uterque conjux impedimentum novit, nihil illis concedere potest Commissarius. Olim quædam scivit suum impedimentum, sed deinde ex aliorum dictis sibi persuasit, illud non adesse: apparuit tamen clarè post contractum Matrimonium: fuitne Matrimonium illud bona fide contractum? Respondi affirmativè, quia jam sine dolo, sine fraude contractum fuit.

20. Tertia, ut impedimentum sit occultum. Quando autem hujusmodi esse, existimandum sit, mox dicam num. 25. & sequentibus.

21. Quarta, ut alter impedimenti ignarus certificetur de nullitate prioris consensus, tacita, si videbitur, causa nullitatis. Quare, si hæc certificatio facta non fuerit, non valere dispensationem, merito docet Trullench. *b*

b Trull. in Bulla Cruc. l. 2. §. 4. dub. 1.

22. Quinta, ut adsit necessitas, ea scilicet, quæ, si illud Matrimonium dirimeretur, periculum esset alienius scandali. Quoniam verò ex dissolutione Matrimonii, existente impedimento occulto, facile Mulieris fama jacturam pateretur, innuptaque facile remaneret, ideò regulariter semper adest ejusmodi quarta conditio; si nihilominus in aliquo raro casu, scandalum nullum timetur, non poterit tunc Commissarius dispensare.

23. Si autem postquam dispensatum fuit, divulgetur publicè fortè impedimentum, tunc a Pontifice petenda est obtenta dispensationis ratificatio, & interim pro foro externo erunt conjuges separandi, quia pro externo foro non valet Commissarius dispensare. Quod idem observandum est, quoties in foro Conscientiæ dispensatur in quocunque alio impedimento occulto.

24. Hi tamen occultè dispensati, sed deinde cognito publicè impedimento, si copulam habeant, non peccant peccato fornicationis, quia verè conjuges sunt, sed solum, si ea copula sciatur, peccant, vel contra reverentiam debitam Ecclesiæ, vel ratione scandali, &c.

25. Sed quandonam impedimentum hoc dicitur occultum?

Respondeo, Ad hunc effectum, ut possit dispensare Commissarius (idemque dic de aliis impedimentis, & delictis: quando dispensari, vel absolvi conceduntur, ut occulta) cum non intendatur, nisi obviari scandalo publico, illud dicitur occultum, quod non est publicum, nec famosum, nec manifestum, nec notorium. Quare etiam si probari per duos Testes planè possit, & adhuc dicitur occultum. Ut ergo publicum sit, & non occultum, debet esse cognitum à majore parte Collegii, vel Viciniæ, vel Communitatis, ubi inveniuntur, saltem personæ decem. Sed certè (ut nos alibi *a* advertimus) prudentis arbitrio id maxime relinquendum; nam aliquando in magna Civitate, etiam si decem rem aliquam sciant, non dicitur publica in ea Civitate, nisi fortè in iis circumstantiis, in quibus facile res ad alios divulgabitur.

26. Quando impedimentum est deductum ad forum contentiosum, sanè dicitur publicum, deducitur autem ad dictum forum per citationem partis. Quare antè illam, etiam si delatum sit ad Judicem, non dicitur ad forum contentiosum esse deductum, neque ex hoc capite publicum, esto sit ex alio ex prædictis.

27. Addit Sanchez duo. Primum, esse hoc eodem capite occultum, si, quamvis fuerit deductum ad forum contentiosum; tamen per sententiam, si vè interlocutoriam, si vè definitivam, causa fuerit expedita in favorem Rei, etiam si Testes in favorem, fuerint falsi, quia tunc remanet, ut erat prius, id est non publicum.

27. *Suar. de* *Censur. d.* *43. sect. 3.* *negat de interlocutoria. Nam infamia delicti etiam auferetur per sententiam interlocutoriam, quæ pronunciat exposita indicia nihil probare; esto igitur possit iterum dictum delictum, seu impedimentum deduci in Iudicio, si nova indicia appareret, sed jam nunc non apparent; ergo nunc remanet ex hoc capite occultum.*

28. *Secundò*, esse adhuc occultum impedimentum, si sciatur v.g. copula illicita, sed in eo loco nesciatur, esse impedimentum, quia jam sic cessat scandalum, quoad Matrimonii contractionem.

29. *Addam ego alia quatuor ex Doctoribus & aliis, nam Primò*, placet permixtè mihi ea doctrina, quæ docet, non posse à Delegato dispensari ei impedimento, vel absolvi illud delictum, si quando in potestate, quam delegat Superior, dicitur: *Dummodo impedimentum, seu delictum sit omnino occultum*, quod solet dici, quando delictum, undè oritur impedimentum, est enorme; quia illud (*omnino*) explicatur (*totaliter, & indistinctè*) tunc ergo, nec publicum esse debet, nec probabile lege Verricelli l. c. n. 8.

29. *Secundò*. Si res sit occulta in eo loco, ubi expedienda est dispensatio, & alibi sit publica, eritne in re nostra adhuc occulta?

Respondeo. Erit, quando abest periculum, ut postea, etiam ibi manifesta fiat. Quia esse impedimentum occultum, ibi verificari solum oportet, ubi Dispensationis favor impenditur.

30. *Tertiò*. Si delictum, seu impedimentum deductum fuit in Iudicio, & in eo fuit punitum, notoriumne erit?

Respondeo, in re nostra notorium erit, non occultum; publica enim pœna publicum notat delictum. Idem dic, si adhuc causa examinatur, saltem, quia est in proximo periculo manifestationis.

31. *Quartò*. Quid, si delictum in Iudicio, nec fuit punitum, nec absolutum, quia non potuit probari. Unde veluti negativè cessavit Iudicium?

Respondeo, tunc ex Glossa post annum elapsum dicitur, & erit, quantum est ex hoc capite, occultum, quia, quod probari nequit, præsumendum est, non adesse.

Matrimonium secretè contrahere possunt.

32. Magna est controversia. An Matrimonio, quando revalidandum est, debeat adesse præsentia Parochi, & Testium, de qua re ego d'infra pluribus, sed hic ejusmodi quæstio locum non habet, quia, quamvis in aliis casibus illa requireretur, hic nequaquam requiritur; siquidem expressè Pontifex concedit, ut secretè possit ejusmodi Matrimonium revalidari, & meritiò, tum quia scandala sic vitantur, tum, quia jam supponitur Matrimonium illud in facie Ecclesiæ, hoc est cum dicta Parochi, & Testium assistentia, fuisse celebratum.

33. Quòd si eveniat, ut deinde fiat impedimentum publicum, & debebit peti pro foro externo dispensatio juxta dicta num. 23. & debebit advocari Parochus cum Testibus, ut nos loc. cit. dicemus, notatque rectè Trullenchi. e

Prolem susceptam, suscipiendamque exinde legitimam decernendo.

34. Hanc legitimationem valere solum pro foro Conscientiæ certum sit, quia tota potestas Commissarii est pro interno foro dumtaxat. Quare, in foro tantum Conscientiæ poterit sic legitimatus promoveri ad Ordines Sacros, Beneficiaque Ecclesiastica recipere.

35. An possit ex vi hujus legitimationis succedere in bonis temporalibus, perinde, ac legitimus, quæstio est inter Doctores, quos g. Doct. ad, si placet: Illud recole, ex alio capite, nimirum ex vi bonæ fidei, qua saltem alter ex tandi conjugibus Matrimonium contraxit, prolem, de qua agimus, legitimam esse, tum per leges civiles, tum per Canonicas. Unde jam ex hoc capite poterit succedere in bonis temporalibus. Lege h. Sancez, aliosque à me infra citandos.

cTrullent. l. 2. §. 4. d. 1. nu. 7.

f Sanc. lib. 8. matr. d.

6. nu. 25.

g quos g. Doct. ad, si placet: Illud recole, ex alio capite, nimirum ex vi bonæ fidei, qua saltem alter ex tandi conjugibus Matrimonium contraxit, prolem, de qua agimus, legitimam esse, tum per leges civiles, tum per Canonicas. Unde jam ex hoc capite poterit succedere in bonis temporalibus. Lege h. Sancez, aliosque à me infra citandos.

h Sanc. l. 3. matr. d.

34. n. 46.]

i Infra. l.

de irreg. c.

17. §. 2.

nu. 2.

